

Stroke i skönlitteraturen: **Hans nåd får en klassisk TIA**

På godset Rogershus härskar baron kammarherren Roger Bernhusen de Sars. Hans syster och hennes två söner fikar efter arvet. Men baronen låter skriva om testamentet så att det tillfaller oäkta dottern Blenda – under vissa villkor.

Baronen drömmer om sin begravning med 43 landåer, följda av stora likvagnen med fyrspann och förridare. För att man skulle kunna skruva på kistlocket blev man tvunga att platta till hans stora huvud med hammare. Han vakande ut drömmen med svår huvudvärk. Hjärtat slog volter, han förmådde varken höja högra armen eller forma ord. Han föll i djup sömn.

När baronens vakade ett par timmar senare hade strokesymtom helt gått över. Idag skulle han ha fått diagnosen TIA (transitorisk ischemisk attack), möjligen orsakad av förmaksflimmer. Det intressanta är att författaren Hjalmar Bergman beskrev en klassisk TIA mer än tre årtionden innan tillståndet första gången definierades vetenskapligt (på 1950-talet).

Kanske bidrog det att Hjalmar Bergman, när han skrev *Hans nåds testamente*, hade färsk personliga erfarenheter av stroke. Hans dominante far hade 4 år dessförinnan avlidit i följderna av stroke.

Som ett slags kuriosum kan nämnas att skådespelaren Gunnar Björnstrand som spelade baron Bernhusen de Sars i 1940 års filmatisering av boken, också fick stroke. Han kunde återvända till skådespeleriet men hade stora svårigheter att lära sig replikerna. Med järnvilja kunde han ändå ta sig an flera viktiga roller, bland annat i Ingmar Bergmans film *Fanny och Alexander*.

Romanen *Hans nåds testamente*, en klassiker i svensk skönlitteratur, skrevs 1910 av Hjalmar Bergman och utgavs på Bonniers. Boken finns i flera nyutgåvor, bl a som pocket 1994 (Klassikerförlaget Steniq). Den finns också som ljudbok och kan gratis laddas ner på <http://litteraturbanken.se/#!/forfattare/BergmanHj/titlar/HansNadsTestamente/etext>. Romanen har filmats två gånger, 1919 och 1940.